

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5005 ภายใน 5666
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2258-0311

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ 22 เดือนมกราคม พ.ศ.2551 หน้า 33

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ได้ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

โพธิวิชาลัย วิทยาลัยเศรษฐกิจพอเพียง สร้างบัณฑิตคืนถิ่น โดย พงศ์ภัค อรมต

"บุคคลล้วนจารึกในโมหภูมิ ขาดทั้งความรู้วิชาการ ทั้งความรู้ทั่วไป
ไม่รู้แม้แต่ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น จึงถึงกาลอันควรในการตั้งสถาบัน
ชื่อว่า ปุทธะเลยวิชาลัย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต..." พระราช
ดำรัสของ พระมหากษัตริย์ พระราชินีพินธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว

อันเป็นที่มาของการก่อตั้งสถาบันที่มีชื่อว่า "โพธิวิชาลัย"

ก่อนเข้าถึงเนื้อหาโพธิวิชาลัย ขอทบทวนเรื่องราวของพระมหากษัตริย์
ซึ่งเป็นที่มาของสถาบันการศึกษาที่กำลังจะสร้างขึ้นในปี-2551 และเปิดรับนักเรียนรุ่นแรกในปี
2552

ความเต็มในพระราชินีพินธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ มีว่า...

วันหนึ่งพระมหากษัตริย์ตรัสสั่งให้ข้าราชการบริพารจัดกระบวนไปเสด็จประพาส ในขณะที่ทรงช้างเสด็จถึง
ประตูดวงก็เห็นมะม่วงต้นหนึ่งมีลูกดก แลดูเต็มต้นไปทั้งต้น กำลังอยากเลยเสด็จลุกขึ้นยืนบนหลังช้าง
เก็บมะม่วงลูกหนึ่งมาเสวย แล้วก็เลยเข้าไปประพาสในพระราชอุทยาน

ทรงสำราญอยู่ในพระราชอุทยานนั้นจนกระทั่งเย็นจึงเสด็จออกมา พอถึงประตูดวง พระองค์ก็แปลก
พระทัย เพราะปรากฏว่ามะม่วงต้นที่มีลูกเต็มไปหมดนั้น จะหาแม้แต่ลูกเดียวก็ไม่พบ แลมองข้างล่างยัง
เต็มไปด้วยกิ่งก้านสาขาที่หัก ใบอ่อนใบแก่หล่นเกลื่อนกลาดไปทั้งบริเวณโคนต้น

จึงตรัสถามผู้รักษาสวน ว่าเป็นเพราะเหตุอะไรจึงเป็นเช่นนั้น เขากราบทูลให้ทราบ เพราะประชาชน
เห็นว่ามะม่วงต้นนั้นพระองค์เสวยแล้ว เขาพากันมาเก็บ ต่างแย่งกัน สภาพของต้นมะม่วงจึงเป็น
อย่างที่ทอดพระเนตรบัดนี้

พระองค์ได้ทรงสดับ จึงเกิดความคิดขึ้นว่า มะม่วงต้นนี้เพราะมีลูกจึงต้องมีสภาพเช่นนี้ ถ้าไม่มีลูกก็คง
จะไม่ต้องหักยับเยินอย่างนี้

"ถ้าเราไม่มีราชสมบัติเสียก็จะหาคนปองร้ายมิได้"

พระมหากษัตริย์เสด็จพระนคร เสด็จขึ้นปราสาท ประทับที่พระทวารปราสาท ทรงมนสิการถึงวาจาของนางมณีเมขลา...

นางมณีเมขลาให้พระองค์ตั้งสถาบันการศึกษา ให้ชื่อว่า ปุทธะเลย์มหาราชวิทยาลัย แม้ในกาลนั้นก็สำเร็จกิจและได้มรรคาแห่งบรมสุข

..พระมหากษัตริย์ทรงดำริว่า "ทุกบุคคลจะเป็นพ่อค้าวาณิช เกษตรกร กษัตริย์ หรือสมณะ ต้องทำหน้าที่ทั้งนั้น.."

จากเนื้อหาพระมหากษัตริย์ที่กล่าวมา เป็นการจุดประกายให้กับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ในโอกาสจัดงาน "วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี" ซึ่งเป็นปีที่ 21 เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริสด้านการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนของชาติเสมอมา

ดังนั้น มศว จึงประกาศตัวเองยึดหลักการ เดินตามรอยเท้าพ่อ จัดตั้ง "วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย" ขึ้นที่อำเภอวัฒนานคร จ.สระแก้ว ซึ่งในวันที่ 28 มกราคม 2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์ ณ วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย แห่งนี้

"โพธิวิชชาลัย" แปลว่า สถานที่แห่งแสงสว่าง ที่จะสร้างพลังแห่งปัญญาอันยิ่งใหญ่ มีจุดมุ่งหมายจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนการสอนด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเต็มรูปแบบแห่งแรกในประเทศไทย และแห่งเดียวในโลก

อำนาจ เย็นสบาย รองอธิการบดี ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการ บอกเล่าเรื่องราวของสถาบันแห่งนี้ ว่า โครงการโพธิวิชชาลัย ถือเป็นโครงการต้นแบบที่มีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบองค์กรเบญจภาคี คือมีการทำงานร่วมกัน 5 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ภาคการศึกษา ประชาชน และองค์กรพัฒนาภาคเอกชน (เอ็นจีโอ) มาร่วมกันทำงานร่วมกันวิเคราะห์การผลิตบัณฑิตหรือการจัดการทางการศึกษาที่เห็นว่าปัจจุบันนี้ "เกิดปัญหา"

"คำว่าเกิดปัญหา หมายความว่า เรามองว่าการศึกษาเป็นกระแสหลักในการผลิตบัณฑิต แต่บัณฑิตที่จบการศึกษาในเวลานี้ มันไปตอบสนองหรือสร้างความเข้มแข็งในภาคธุรกิจบางส่วน แต่ไม่ได้ช่วยให้ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม เช่น ภาคชุมชน ประชาชนเกิดความเข้มแข็งตามมา ที่น่าแปลกสำหรับวงการการศึกษาไทย คือเราผลิตบัณฑิตที่เปี่ยมด้วยความสามารถมากมาย ตลอดเวลาหลายสิบปี แต่การเจริญเติบโตของประเทศกลับกระจุกตัวอยู่เฉพาะในเมืองหลวง และหัวเมืองใหญ่ ขณะที่ภาคชนบท ขาดแคลนคนมีความรู้ความสามารถ

อาจารย์อำนาจบอกว่า ด้วยเหตุนี้ มศว ประสานมิตร จึงเกิดการตรวจสอบ ทบทวน แล้วเห็นว่า "โพธิวิชชาลัย" น่าจะสร้างกระบวนการบางอย่างให้กับการจัดการทางการศึกษาขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะสร้างคนไปตอบสนองภาคประชาชนและชุมชน

"ก่อนที่เราจะสร้างอะไรก็ตาม ความคิดปรัชญาเป็นเรื่องสำคัญมาก ซึ่ง มศว ใช้เวลาทำความเข้าใจกับชุมชนในพื้นที่ จ.สระแก้ว นานถึง 3 ปี โพธิวิชชาลัยจึงเริ่มก่อตัวให้เห็นเป็นรูปเป็นร่างขึ้นได้ เป้าหมาย

ของเรา คือต้องการให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษามาช่วยกันออกแบบการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้

"ที่ผ่านมามากการศึกษาของไทยสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ภาคส่วนของสังคมได้ไม่เท่าเทียมกัน เราเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมากเกินไป แต่เรายังมีอีกหลายภาคส่วนที่ยังไม่ได้รับประโยชน์จากการศึกษามากพอ เช่น ชุมชนชนบทที่นับวันยิ่งอ่อนแอ เด็กรุ่นใหม่เดินจากบ้านเกิดเมืองนอนไปหาความศิวิไลซ์ในเมืองกันมากขึ้น และขาดจิตสำนึกในการกลับมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ปล่อยให้เงินทุนเข้าไปบงกชหาประโยชน์"

"โพธิวิษชาลัย" จึงจะเป็นสถาบันการศึกษาที่ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการปฏิบัติ ถ่ายทอดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแก่คนในชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบและสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

อาจารย์อานาจบอกว่า "ที่สำคัญคือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ โดยที่มิมีการเบียดเบียนธรรมชาติ และสังคมน้อยที่สุด"

จังหวัดสระแก้ว ขณะนี้กำลังมีปัญหาล้างแ้วล้น ฝัดน้ำในอุทยานแห่งชาติปางสีดา ซึ่งเป็นฝัดน้ำของแม่น้ำปราจีนบุรีถูกทำลาย มีปัญหาความแห้งแล้ง ไม่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

ความต้องการของชุมชน คือต้องการพลิกฟื้นให้ จ.สระแก้วเป็นจังหวัดที่น่าอยู่ สามารถเพาะปลูกทำกินได้โดยไม่ขาดแคลน และไม่มีปัญหาล้างแ้วล้น

สระแก้ว จึงถูกเลือกเป็นพื้นที่สำหรับการก่อตั้งสถาบันนี้อย่างเป็นทางการ โดยจะจัดสร้างขึ้นใน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว บนพื้นที่ 61 ไร่

ในโพธิวิษชาลัยนั้นจะแบ่งออกเป็น 9 ห้องเรียน และ 9 ศูนย์ภูมิปัญญาชุมชน โดยจะจัดให้มี ปราชญ์ชุมชน ในแต่ละอำเภอที่มีความชำนาญในเรื่องต่างๆ เข้ามาสอนและให้ความรู้แก่นิสิตของวิทยาลัยแห่งนี้

สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือก "ปราชญ์ชุมชน" ที่จะมาสอนนั้น ต้องสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงต้องมีความรู้ สามารถปฏิบัติได้จริง และถ่ายทอดอธิบายความรู้ให้แก่คนอื่นได้เป็นอย่างดี

"หลายคนอาจกังวลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของปราชญ์ชุมชน เนื่องจากเขาไม่มีใบปริญญามายืนยันความสามารถ แต่อย่าลืมว่าสิ่งหนึ่งที่เขามีจริง คือภูมิปัญญา ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง เหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจ

นักวิชาการร่วมแนวคิด

"นักวิชาการอาจมองว่าวิทยาลัยเรามีมาตรฐานต่ำ เพราะเราไม่มีดอกเตอร์ ไม่มีอาจารย์ปริญญาโทตามเกณฑ์การศึกษาแบบตะวันตกที่กำหนดไว้ แต่ทั้งหมดขึ้นอยู่กับว่าเรามองที่อะไร และเราต้องการอะไรมากกว่า"

อาจารย์อานาจบอกว่า สำหรับหลักสูตรที่จะเปิดการเรียนการสอนในโพธิวิษชาลัย มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า "หลักสูตรภูมิสังคม" ซึ่งรายละเอียดกำลังอยู่ในกระบวนการยกร่าง และกำลังอยู่ในกระบวนการที่เรียกว่า "ชุมชนวิพากษ์วิจารณ์"

"หลักสูตรที่เรา กำลังร่างอยู่นี้ จะเปิดรับนักศึกษาซึ่งอยู่ในกระบวนการรับสอบตรงได้ปลายปี 2551 และในปี

2552 จึงจะมีการเรียนการสอนรุ่นแรก 30 คน นักเรียนที่มาเรียน-เรียนฟรีไม่เสียเงิน มีศักดิ์และศรีรับพระราชทานปริญญาบัตรเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป"

ส่วนงบประมาณในการเรียนการสอน สถาบันแห่งนี้จะได้รับจากเงินบริจาค ที่บริจาคเข้ามามูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนฯ ซึ่งขณะนี้บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) บริจาคเข้ามาแล้วโดยทูลเกล้าฯ ถวายให้กับมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนฯ

ด้าน สุรพล พงษ์ทัตศิริกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว กล่าวถึงโพธิวิซชาลัยว่า ถือเป็นความหวังใหม่ ด้านการศึกษา ที่ต้องการให้แนวคิดตะวันออกและตะวันตกมาพบกัน

"ที่ผ่านมาเราเล่าเรียนความรู้ทางตะวันตกมากเกินไป ทำให้ละเอียดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น เมื่อมีโพธิวิซชาลัย ชาวบ้านจึงมีความหวังอย่างมาก จากนี้ไปชาวบ้านจะมีโอกาสได้เรียนหนังสือโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับพวกเขา และไม่เพียงแค่ว่าชาวบ้านเท่านั้น เด็กรุ่นใหม่ก็จะมีโอกาสได้ซึมซับภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง โดยมีหลักคิดเรื่องความพอเพียงเป็นหลักสำคัญ"

โพธิวิซชาลัยที่กำลังจะเป็นรูปร่างในอนาคต อาจไม่ใช่สถาบันติดอันดับท็อปเท็นมหาวิทยาลัยเมืองไทย อาจไม่ใช่วิทยาลัยติดอันดับโลก หรือเป็นสถาบันที่มีหลักสูตรทางวิชาการตอบสนองตลาดได้ดีที่สุด

แต่โพธิวิซชาลัยที่กำลังจะเกิดขึ้นเป็น "ของจริง" บนพื้นฐานที่แข็งแรง ติดดิน และตอบสนองชุมชนสังคม ได้อย่างแท้จริง

"อำนาจ เย็นสบาย" รองอธิการบดี มศว ถาม-ตอบ "หลักสูตรคุณธรรมนำความรู้"

@ ที่มาของคำว่าโพธิวิซชาลัยเป็นอย่างไร?

โพธิวิซชาลัย เป็นเพียงสัญลักษณ์ซึ่งมีนัยยะ มาจากแรงบันดาลใจเรื่องพระมหาชนก เพราะในพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก พูดถึงผู้คนที่ได้จมอยู่ในโมหะ เราไม่อยากจะพูดว่าบ้านเมืองเราก็จมอยู่ในโมหะ เราจมอยู่ในเรื่องที่ไม่สามารถสร้างชุมชน สร้างสังคม สร้างสิ่งแวดล้อมให้ดีได้ ทุกคนมุ่งแต่เรื่องส่วนตัว

อย่างเรื่องของต้นมะม่วง อันนี้คิดง่ายๆ ก็คือทำลายหมดนั้นแหละ เหมือนเราพัฒนาแต่ทำลาย เพราะฉะนั้น ระบบที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เป็นระบบของการพัฒนาแบบเบียดเบียนและทำลาย ซึ่งไม่ต่างจากในเรื่องพระมหาชนก

ในพระมหาชนกได้พูดถึงการสร้างโพธิวิซชาลัย เราก็คิดว่าเรื่องนี้เป็นแรงบันดาลใจ พระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ตรัสถึงในภาคปัจจุบัน แต่เราก็มีสิทธิ์จะตีความ เราก็ตีความกันว่าหลักสูตรหมายถึงอย่างนั้นได้ด้วย เพราะฉะนั้น โพธิวิซชาลัยจะมีลักษณะแบบวิพากษ์ มันเป็นการศึกษาที่ผลิตคนให้ออกไปประกอบอาชีพ

แต่การไปประกอบอาชีพนั้นไม่มีเรื่องความดีเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นหางเสือ การศึกษาที่ปราศจากความดีก็คือการศึกษาที่ปราศจากหางเสือ เมื่อคนเรียนไปแล้วหากไม่มีความดีตามยึดเหนี่ยว ก็สามารถไขความฉลาดไปคดโกงทุกสิ่ง

โพธิวิชาลัย จึงเป็นความหมายของการจัดการศึกษาที่มากกว่าการไปประกอบอาชีพ แต่คือการสร้างความเป็นคน สร้างความเป็นบัณฑิต มีเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปเกี่ยวข้อง คือเป็นวิทยาลัยที่ไม่ได้คิดแต่จะเอา แต่เป็นวิทยาลัยที่คิดจะให้

@ ที่ว่าเป็นความร่วมมือเบญจภาคี

คือ กระบวนการการเกิดโพธิวิชาลัยไม่ได้เกิดขึ้นโดยที่เมืองต้องการอะไรแล้วก็ลงไปสั่งการให้ชนบทหรือให้ต่างจังหวัดทำ

แต่กระบวนการของมันต้องเริ่มมาจากการที่เราได้แลกเปลี่ยนกับชุมชน คิดกับชุมชน ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะสามารถแก้ปัญหานั้นด้วยวิธีการใด

"เบญจภาคี" หลายภาคหลายส่วนซึ่งร่วมกันนั้น เป็นการทำงานกับชุมชน ทุกตำบล ทุกอำเภอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนต่างๆ 58 ตำบล 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีองค์กรพัฒนาภาคเอกชน หรือเอ็นจีโอ มีส่วนราชการมาร่วม มีภาคเอกชนสนับสนุน

เราเริ่มสร้างตรงนี้ขึ้นมา เงินไม่สำคัญ ผมอยากจะบอกว่า ปกติการสร้างมหาวิทยาลัยต้องใช้เงินเป็นพันๆ ล้าน พอสร้างเสร็จคนรอบๆ มหาวิทยาลัยก็จะมองมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสูงส่ง ชาวบ้านเป็นได้ก็แค่ภารโรง หรือยาม มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้จะเกิดช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน ทำให้ชาวบ้านคิดว่ามหาวิทยาลัยนั้นไม่ใช่ของเขา และเขาไม่มีส่วนร่วมใดๆ โพธิวิชาลัยที่เกิดขึ้นจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของตั้งแต่เริ่มคิด

เราไม่ได้ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินสักบาทเดียว แต่เราใช้เงินบริจาค ใช้ศรัทธาของคนเข้ามาบริจาค บางคนบริจาคที่ดิน บางคนบริจาคต้นไม้ บางคนบริจาคแรง เพราะฉะนั้น ต้นไม้ทุกต้น อีฐทุกก้อนที่กำลังก่อสร้างอยู่นั้นเป็นของชาวบ้าน ผมอยากจะใช้คำว่าชาวบ้านมาสร้างโพธิวิชาลัยนั้นไม่ใช่เน้นรับจ้าง แต่เป็นเน้นรับที่อยากจะทำโพธิวิชาลัย

ฉะนั้น ชาวบ้านเขาจะพูดเสมอว่าที่ยังไม่มีการเรียนการสอน บางครั้งก็ถามว่าโพธิวิชาลัยของเราไปถึงไหนแล้ว เมื่อไหร่ที่เขาารู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของ เราถือว่าเป็นความสำเร็จ

@ มีปัญหาอุปสรรค?

เยอะมาก เพราะเรากำลังทำในสิ่งที่รัฐไม่ได้เข้ามาให้ความสนับสนุน ทุกอย่างอยู่นอกระบบ บางทีเราทำงานโดยเริ่มจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน บางครั้งข้างบนก็จะหลีก จะคัดค้าน ไม่ง่ายเลยสำหรับโพธิวิชาลัยกว่าจะผ่านสภามหาวิทยาลัย ภาควิชา

@ จะเปิดรับนักศึกษาสาขาใดบ้าง?

ขณะนี้หลักสูตรอยู่ในกระบวนการยกร่าง อย่างที่ทราบเราจะเปิดรับนักศึกษาแบบรับสอบตรง ในปี 2551 ในปี 2552 จึงจะมีการเรียนการสอน รุ่นแรก 30 คน

สำหรับหลักสูตร เน้นจิตอาสา-คุณธรรมนำความรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวิชาศึกษาทั่วไปทั้งหมด และ วิชาที่น่าสนใจ คือ วิชาศาสนาสันติภาพ เป็นวิชาที่ว่าด้วยเรื่องความ สอนเรื่องการทำความดีอันประเสริฐ วิชาพุทธธรรม ให้คนใช้ธรรมะในการแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ยังมีวิชาโทภาษาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิชาโทภาษาอังกฤษ เขมร เป็นต้น

โพธิวิชาลัย จะตั้งอยู่ 3 แห่ง คือ มศว องครักษ์ จ.นครนายก ที่ อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์ และที่ อ.วัฒนา

นคร จ.สระแก้ว

หน้า 33